

HABERLER :

TÜRKMENİSTAN'DA BİR ŞEHRİN KEŞFİ

**Sovyet (Tas) ajansından naklen İran'ın Pars ajansı
11 santeşrin 1943 de aşağıdaki haberi neşretmiştir :**

"Türkmenistan'da *Karakunik* kumlarında arkeoloji araştırmalarını idare etmiş olan Profesör Z a k h o d e r çalışmalarının neticeleri hakkında, Moskova ilim âlemine bir rapor sunmuştur. Profesörün ifadesine göre *Karakunik* çölünde askerî talimler yapılmakta iken Kızılordu subayları kum içine gömülmüş bir takım harabeleri tesadüfen bulmuşlardır. Sovyetler Cumhuriyetleri ittifadının ilimler akademisinin Türkmenistan şubesiyle, Profesörün sefer heyetini haberdar eylemişler; sefer heyeti, hemen oraya gitmiş ve eski bir şark şehrinin bakiyelerini meydana çıkarmıştır. Birinci kum tabakasının altında süslü sütunlu, yıkılmış bir cami bulunmuştur. Sonra, bakır, pirinç eşya ile bir bilezik ve bir tesbih meydana çıkarılmıştır. Burası şüphesiz, mevzuubahs şehrin aristokrat mahallesi idi. Başka bir mahalde yapılan kazılar neticesinde çanak çömlek ve tuğla pişirmeğe mahsus ocak bakiyeleri bulunmuştur, bu da zenat erbabına mahsus bir mahalleye işarettir. Eskiden Hint ile Yunanistan'ı birbirine bağlayan ana yolun üzerinde kâin bu şehrin izlerini tarihte bulmak için eski kitaplarla eski el yazılarına başvurmağa lüzum hasıl olmuştur. Bir kaynak, surları yeryüzünden 500 kadem kadar yükselen bir şehirden bahsetmekte idi. Gerçekten de kazılara devam edilerek bu surlar meydana çıkarılmıştır. O zaman, arap coğrafyacılarının verdikleri malûmatı modern bir harita ile karşılaştırarak, bu şehrin bundan 1000 yıl önce mevcut olduğu, adının da *Dendanekan* olduğu katiyetle tesbit olunmuştur. İslâm kaynaklarında bu şehrin ilk defa olarak, Emevî halifeler aleyhine tertip edilmiş bir suikast münasebetiyle zikrolunduğu görülmektedir. Bu kalkınmanın başı olan E bu M ü s l i m 747 yılında, askerleriyle birlikte *Dendanekan*'da bir müddet tevakkuf etmiştir. Böyle büyük bir asker kıtası, şehrin büyüklüğü hakkında bir bürhandır. Coğrafyacıların şehadetine bakılırsa burada bir minare vardı; bu da

X. asırdan evvel, bu mühim şehre bir idarî merkez karakteri bahşediyordu. Bu eski şehrin gömülü olduğu kumlar içinde yapılan arkeoloji araştırmaları, *Dendanekân*'ın görünüş ve orada cari yaşayışın bazı hususiyetlerini tesbite medar olmuştur. İnşaat malzemesi arasında, başlıcası, nefis kaliteden pişmiş tuğladır. İşte bu tuğlalardır ki şehrin en güzel binası olan sütunlu camiin yapılmasında kullanılmıştır. Bu tuğlalar şehrin kenar mahallelerinde imal edilirdi, zira buralarda fırın bakiyeleri ve döküntüler bulunmuştur. Camiin sütunları zengin surette bezenmiş ve, ihtimal ki zamanın en iyi heykeltraşlarıyla en iyi hattatlarının elinden çıkmış kitabelerle süslenmiştir. Bütün kitabeler o devrin islâm hattat mektebinin mahsulüdür. *Dendanekân*'da mufassal bir su yolu, hattâ iptidai bir kanalizasyon tesisatı vardı. Burada, abdesthane lâğımlarına giden, kilden borular bulunmuştur. *Mery* ziraat vahasiyle hayvan yetiştirilen Bozkırların hududunda bulunan *Dendanekân* Selçuk - Türkmen devletinin teşekkülünde mühim rol oynamıştır. Bu şehir, tam bir belde olarak, 1158 de, Guz adı verilen göçebelerin hücumuna uğraması münasebetiyle zikredilmektedir. 13 üncü asrın başlarında meşhur coğrafyacı Yakut buradan geçtiğinde eski şehrin bulunduğu mevkide bir sur duvarı ile bir kaç harabeden maada hiç bir şey bulmamıştır.,,
